

Nuorten valtuutettujen kokemuksia

Kyselyssä selvitettiin, millaiseksi 18-30-vuotiaat valtuutetut kokevat luottamustehtäviensä hoidon ja miten kunnallispolitiikan kiinnostavuutta voitaisiin nuorten keskuudessa lisätä. Kysely lähetettiin sähköpostitse 500 vuosina 1978-1990 syntyneelle valtuutetulle ja heistä 60 vastasi (12%).

Politiikasta ammatti?

Kun nuorilta valtuutetuilta kysyttiin syitä, kunnallisvaaliehdokkaiksi lähtemiseen, yli 2/3 vastaajista ilmoitti halun vaikuttaa.

Muiksi syiksi mainittiin:

- pyydettiin ehdokkaaksi
- nuorten puuttuminen oman kunnan valtuustosta
- kunnallispolitiikka osana omaa laajempaa poliittista toimintaa

Miksi lähdit kunnallisvaaliehdokkaaksi?

"Halu vaikuttaa läheisiin asioihin ja nuorten puuttuminen oman paikkakunnan listoilta. Tietenkin myös hyvä ponnahduslauta, jos politiikasta tulee ammatti."

"Minusta on tärkeää, että kunnassa on myös nuoria vaikuttamassa päätöksiin. Kunnalla on tärkeä rooli kuntalaisten päivittäisessä elämässä."

"Olen jo pitkään vaikuttanut kansalaisjärjestöissä, mutta koin, että voisin politiikassa päästä vaikuttamaan vielä aikaisemmassa vaiheessa ja saada muutoksia aikaan."

Nuorisovaltuustot eivät merkittäviä toimijoita

Suurimassa osassa vastauksia kunnissa oli toiminnassa oleva nuorisovaltuusto tai "pikkuparlamentti", "nuorten foorumi".

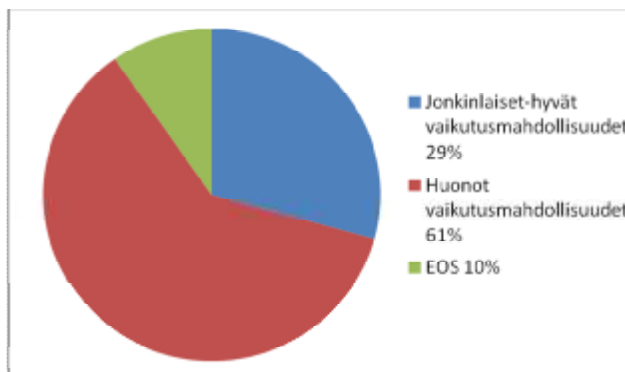
Nuoret valtuutetut (n. 2/3) pitivät nuorisovaltuustojen merkitystä pääasiassa vähäisinä. Vain reilu neljännes vastaajista oli toiminut nuorisovaltuuston jäsenenä.

Monet totesivat, etteivät ole koskaan kuulleet kuntansa nuorisovaltuustosta mitään, vaikka tiesivät sen olemassaolosta. Myös vastaajat, jotka olivat olleet nuorisolautakunnan jäsenenä arvioivat sen vaikutusmahdollisuuksia yhtäläillä huonoiksi. Niissä tapauksissa, joissa nuorisovaltuusto oli

vuorovaikuttanut valtuuston kanssa, siltä oli kysytty esimerkiksi lausuntoa skeittiramppiin.

Nuorisovaltuuston toimintamahdollisuudet nähtiin hieman paremmiksi tai joissain tapauksissa jopa hyviksi sellaisissa tapauksissa, jossa nuorisovaltuustolla oli oma jäsen kunnan eri lautakunnissa.

KUVIO 1. MINKÄLAISEKSI ARVIOIT NUORISOVALTUUSTON VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET (NIIDEN VASTAAJIEN KESKEN, JOIDEN KUNNASSA OLI NUORISOVALTUUSTO)

Miten arvioisit nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuudet kunnassasi tehtyihin päätöksiin?

"Valtuutetun näkökulmasta aika vähäistä, sillä meille ei juuri tule tietoa siitä mitä nuorisovaltuustossa on keskusteltu, tai mitä mieltä siellä ollaan mistäkin asiasta... Työ olisi varmasti tehokkaampaa, jos valtuutetuille tulisi enemmän tietoa siitä mitä nuorisovaltuustolle kuuluu."

"Nuorisovaltuusto ei vaikuta käytännössä mihinkään kunnan päätöksiin. Ne keskittyvät vain kehittämään itselleen mielekästä tekemistä, kuten diskojen järjestämistä, mikron tai korttipakan hommaamista koulujen vapaa-aikatiloihin tai kunnan nuorisotilaan."

Nuoruus on miesten mielestä etu

Kysyttäessä valtuutetuilta kokivatko he ikänsä puolesta saavansa luottamustoimen hoitamiseen etua tai haittaa vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti. Kysymyksenasettelussa ei haluttu lähteä tarkentamaan, millaisissa tilanteissa ikä nousee vaikuttavaksi tekijäksi, vaan otettiin huomioon valtuusto- ja lautakuntatyöskentely sekä omassa puolueyhmässä toimiminen. Vastausten jakautumista purin puoluetustan, iän ja sukupuolen mukaan. Sukupuolen mukaan siksi, että monissa vastauksissa tuli esiin vanhempien valtuutettujen "tytöttely".

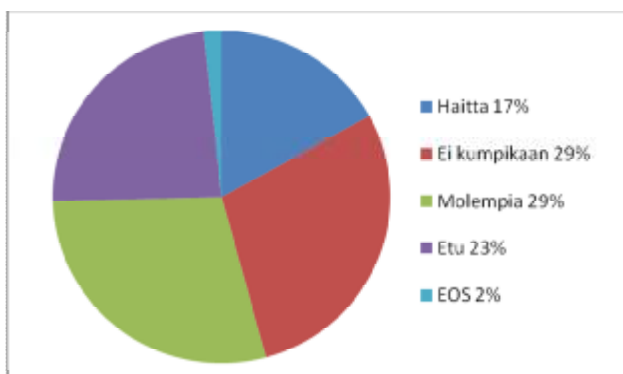
Puolueiden kesken sellaisenaan ei tuloksilla juurikaan ole vertailtavuutta. Kokoomuksessa lähes puolet valtuutetuista ei kokenut saavansa ikänsä puolesta etua tai haittaa työskentelyynsä. Keskustan kohdalla taas tulos jakautui mielenkiintoisesti ääripäihin, eli noin kolmasosa näki saavansa iästään etua ja toinen kolmannes taas haittaa.

Ikäjakamaa, jossa käytettiin ikäluokkia 1978-1984 ja 1985-1990, ei sisältänyt suuria yllätyksiä. Vanhempi valtuustoväki ei kokenut ikänsä vaikuttavan kumpaankaan suuntaan, mitä voitaisiin sinänsä pitää odotettuna. Vastaavasti taas nuorempi väki piti ikänsä merkityksellisempänä.

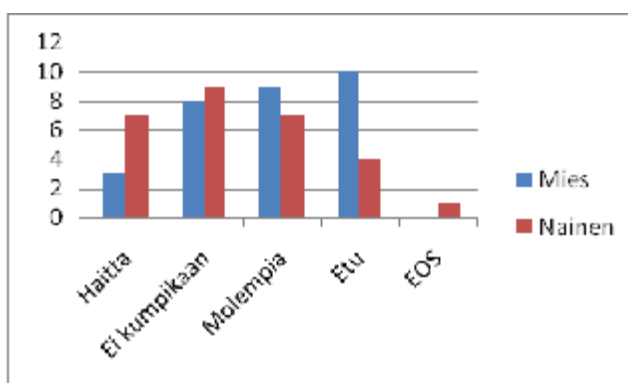
Kiinnostava huomio oli kuitenkin se, että nuoret pitivät ikäänsä selkeästi enemmän etuna kuin haittana. Kummassakin ikäryhmässä noin neljännes koki saavansa ikänsä puolesta sekä etua että haittaa.

Erikoisimmat havainnot voidaan tehdä jaotteleamalla vastaukset sukupuolen mukaan. Vastanneista miehistä 37% koki saavansa puhtaasti etua iästään, kun naisista vain 12,9% oli samaa mieltä. 22,6% vastanneista naisista taas koki saavansa iästään haittaa työskentelynsä, kun miehillä pelkistä negatiivisista kokemuksista kertoi vain 11,1%. Molemmissa sukupuolissa n. kolmannes oli sitä mieltä, ettei iällä ole merkitystä.

KUVIO 2. KOKEMUS IÄSTÄ ETUNA TAI HAITTANA KAIKKIEN VASTAAJIEN KESKEN

KUVIO 3. KOKEMUS IÄSTÄ ETUNA TAI HAITTANA SUKUPUOLTEN MUKAAN JAETTUNA

Koetko, että ikäsi puolesta saat etua tai haittaa valtuustossa/lautakunnissa/omassa puolueryhmässäsi? Millaista?

"Pääosin minut ja muut nuoret on otettu hyvin vastaan. Kuitenkin on ollut tilanteita, joissa minua ei nuorena naisena ole kohdeltu aivan asiallisesti – isojen miesten naureskelu ja supina esim. heille

itselleen hankalasta asiasta puhetta pitäessäni muistutti erityisluokan opetusta."

"Ryhmässä etua tulee, koska nuorena olet melkeinpä "ryhmän käyntikortti". Lautakunnassa ja valtuustossa iällä ei ole niin väliä, vaan pikemminkin sillä mitä sanot, mutta toisinaan pientä väheksymistä voi havaita."

"Kaikissa edellä mainituissa instansseissa iästäni on ollut vain pelkkää hyötyä. Iän puolesta tarjoamaa näkökantaani arvostetaan yli puoluerajojen. Uskon, jopa että minulla on enemmän vaikutusvaltaa kuin samaan aikaan valituilla keski-ikäisillä kollegoillani."

Nuorten asiat liian hyvin?

Pohdittaessa, miksi tutkimusten mukaan nuoret ovat kiinnostuneita politiikasta, mutta eivät osallistu politiikkaan esimerkiksi äänestämisen kautta, vastaukset kertyivät pääasiassa neljän vaihtoehdon ympärille:

1. Nuoret eivät usko vaikutusmahdollisuuksiinsa tai kokevat ne liian hitaiksi
2. Nuorten asiat ovat liian hyvin/nuoret eivät koe politiikkaa tärkeäksi
3. Nuorilta puuttuu tarvittavaa tietoutta politiikasta/osallistumisen kynnys on liian suuri
4. Poliittisen toiminnan pitäminen epärehellisenä/pelaamisena

Muita, harvemmin toistuvia, näkökantoja olivat:

- Vanhempien poliitikkojen halu latistaa nuorten innostus
- Nuoret eivät ole esimerkiksi opiskelujen takia sitoutuneet kuntaansa
- Nuorilla ei ole tarpeeksi esimerkkiä poliittisesti aktiivisista nuorista
- Kansalaisliikkeet sopivat paremmin nuorille rajatessaan tavoitteitaan
- Poliitikka vaikuttaa tylsältä
- Kotikasvatuksessa ei anneta tarpeeksi poliittista virikettä
- Poliitikka ei ole muodissa

Nuoret ovat mielipidemittausten mukaan kiinnostuneita politiikasta, mutta miksi tämä kiinnostus ei kanavoidu osallistumiseksi ja äänestämiseksi?

"En usko mielipidemittausten tuloksiin lähtökohtaisesti. On eri asia olla kiinnostunut politiikasta yleisellä "keltainen lehdistö" tasolla kuin olla valmis sen tekemiseen tarvittavaan työpanokseen. Osallistuminen vaatii paljon työtä josta yleensä ei saa korvausta."

"Pullamössösukupolvi ei jaksa eikä huvita."

"-[E]hkä nuoret kokevat poliittisen vaikuttamisen kanavat liian jähmeiksi ja hitaiksi. Nuorten omat foorumit ovat joustavampia ja eivät niin formaaleja. Poliitikassa ei voi oikein olla yhden asian

kannattaja vaan pitäisi olla laajasti kiinnostunut asioista.”

Äänestysikäraja 16 vuoteen?

Valtuutetuilta kysyttiin, tulisiko äänestysikärajan laskeminen (kunnallisvaaleissa) 16 ikävuoteen nuorten kiinnostusta kunnallispolitiikkaa kohtaan. Liki puolet nuorista torjui ehdotuksen. Noin kolmannes kannatti loppujen ollessa epävarmoja.

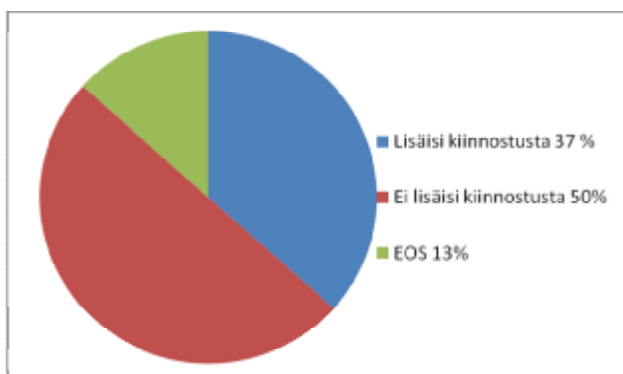
Ikärajan laskemiseen yhdyttiin esimerkiksi sillä perusteella, että 18-vuotiaina nuoret alkavat muuttaa pois kotoa ja muille paikkakunnille esimerkiksi opintojen perässä, jolloin heillä ei ole niin vahvaa samaistumista omaan kotipaikkakuntaansa eikä myöskään usein väliaikaiseen opiskelupaikkakuntaan. Kiinnostuksen ei taas uskottu kasvavan, koska ajateltiin, ettei 16-vuotiaita vain yksinkertaisesti kiinnosta politiikka eivätkä kaikki 18-vuotiaatkaan äänestä.

Puoluetasolla selvimmän äänestysikärajan laskemisen kiinnostavuutta lisäävään vaikutukseen uskoivat keskustalaiset vastaajat. Heistä puolet uskoi kiinnostuksen lisääntyvän ja noin kolmannes näki muiden keinojen olevan tehokkaampia.

Myös vihreät valtuutetut olivat kiinnostuksen lisääntymisen kannalla. SDP:ssä taas selkeä enemmistö näki, ettei ikärajan laskemisesta ole hyötyä tässä suhteessa.

Tutkittaessa vastaajien ikäjakaumaa löytyi selkeitä eroja ikäryhmien välillä, sillä 1985-1990-syntyneiden eli nuorempien joukossa ikärajan laskemisen kiinnostavuuteen uskottiin selvästi vahvemmin kuin vanhempien 1978-1984-syntyneiden keskuudessa. Vastaavasti vanhemmat epäilivät kiinnostuksen lisääntymistä nuorempia enemmän.

KUVIO 4. LISÄISIKÖ ÄÄNESTYSIKÄRAJAN LASKEMINEN KIINNOSTUSTA KUNNAN TOIMINTAA JA PÄÄTÖKSENTEKOA KOHTAAN

Uskotko, että äänestysikärajan laskeminen 16 vuoteen lisäisi nuorten kiinnostusta kunnan

toimintaa ja päätöksentekoa kohtaan?

"Uskon, jo pelkästään siitä syystä, että 16-vuotiaana pienillä paikkakunnilla jäädytään vielä lukiovuosiksi omalle paikkakunnalle. Kun nyt ikäraja on 18, on turhauttavaa äänestää, jos tietää, ettei opiskelujen takia voi enää seuraavana vuonna edes asua paikkakunnalla."

"Enpä tiedä. Toisaalta 16-vuotias ei mielestäni ole vielä riittävän kypsä ymmärtämään, miten isoista päätöksistä on kysymys. Nuoret kehittyvät niin epätasaisesti. Toiset voivat tuossa iässä olla jo hyvinkin tietoisia omista arvoista, kun taas toiset kulkevat muoti-ilmiöiden, ihanteiden ja valtavirran mukana, tämä taas vääristää demokratiaa."

Lautakunnat hyvä mahdollisuus vaikuttaa

Kysyttäessä nuorilta valtuutetuilta, millaisiksi he kokivat vaikutusmahdollisuutensa kunnallisessa päätöksenteossa, ehdottomasti suurin osa koki mahdollisuutensa hyväksi. Osa tyytyi toteamaan vaikutusmahdollisuutensa yhtä hyväksi kuin muillakin valtuutetuilla. Hyviä vaikutusmahdollisuuksia korostettiin erityisesti sellaisissa tapauksissa joissa valtuutettu osallistui muuhunkin luottamushenkilötoimintaan kuten kunnan-/kaupunginhallitukseen tai lautakuntaan.

Monet myös korostivat valtuutetun omaa aktiivisuutta ja taitoa vaikuttaa henkilöihin valtuustotyön ulkopuolella. Tapauksissa, joissa omat mahdollisuudet arvioitiin heikoiksi, selitettiin tilannetta esimerkiksi oman puolueen ryhmäkoon pienuudella tai valtuuston heikolla roolilla kunnallisessa päätöksenteossa.

Kartoitettaessa valtuutettujen kokemuksia valtuustotyöstä positiiviset kokemukset olivat erittäin yhdenmukaisia. Ehdottomasti suosituimmaksi positiiviseksi kokemukseksi nousi mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin ja toisena vuorovaikutus erilaisten ihmisten kanssa sekä erilaisten sosiaalisten verkostojen muodostuminen. Jotkut kertoivat luottamustoimen olleen myös opettavainen kokemus politiikasta ja kunnallisesta hallinnosta.

Negatiivisia kokemuksia mietittäessä tulokset olivat paljon vaihtelevammat. Selkeästi eniten toistuivat tuntemukset politiikasta pelinä, jossa puolueiden ja poliitikkojen arvovaltakamppailut menevät kuntalaisten asioista huolehtimisen edelle sekä kokemukset ajan riittämättömyydestä luottamustoimen hoitamiseen, päätöksenteon hitaus sekä niin sanottujen vaikeiden ratkaisujen tekeminen.

Muita vähemmän yleisiä negatiivisia yllätyksiä olivat olleet valtuuston epäpoliittisuus, vanhempien poliitikkojen suhtautuminen ja oman tiedon puutteellisuus päätettävistä asioista.

Moni valtuutettu koki myös erityisesti alkuajan luottamustoimesta hankalaksi, jolloin oma tiedon määrä on puutteellinen. Toisaalta tietoa on tarjolla liikaakin, jolloin kaikkeen ei ehdi paneutua. Monet totesivatkin, että heillä on tarpeeksi tietoa luottamustoimensa hoitamisen tukena ja vanhemmat valtuutetut ovat parhaita auttamaan sen kartuttamisessa. Loput kaipasivat tukea ja tietoa erityisesti seuraavissa asioissa:

- koottua ja ajankohtaista tietoa päätettävistä asioista
- talousosaamista
- esiintymistaitoa
- juridiikkaa
- vertailutietoa muista kunnista

Millaisiksi koet omat vaikutusmahdollisuutesi valtuustossa ja muutoin kunnallispolitiikassa?

"Koen vaikutusmahdollisuudet omiin resursseihini nähden hyvinä. Mutta jos en olisi päässyt koulutuslautakuntaan, kokisin vaikuttamisyhteykset paljon heikommiksi."

Mitkä asiat luottamustehtävässä ovat olleet positiivisia, entä negatiivisia?

"Positiivista on ollut se, että on saanut jotain konkreettisia muutoksia aikaan, ehkä pieniä mutta kuitenkin. Negatiivisia ovat ikävät päätökset sekä se, että tuntuu, että aina valtuutetut eivät ajattele omilla aivoillaan."

Minkälaista tietoa ja osaamista kaipaavat valtuustotyösi tueksi?

Miksi nuorten äänestysinto laskee?

Kolme suurinta kuntakohtaista syytä, jotka aiheuttavat nuorten äänestysinnon laskua olivat:

1. nuorten ehdokkaiden/valtuutettujen puuttuminen
2. nuorten liian vähäinen tieto kunnallispolitiikasta
3. aiemmat negatiiviset kokemukset politiikasta

Muita, vähemmän yleisiä vastauksia olivat:

- nuorten kannalta ikävät poliittiset päätökset
- ei nuoria kiinnostavia poliittisia aiheita
- aina "samat naamat" päättämässä
- välinpitämättömyys
- kuntaan ei sitouduttu esimerkiksi opiskelun takia
- päätöksenteon hitaus
- politiikan huono maine/mediakuva

Mitkä asiat aiheuttavat eniten nuorten äänestysinnon laskua kunnassasi?

"Media ei anna oikeaa kuvaa politiikasta, saati sitten kunnallisesta. Kunnallisesta politiikasta harva tietää, mitä ja miten asioita kuntasektorilla päätetään."

"Kokemukset siitä, että valtuusto kuuntelee vain virkamiehiä ja päättää kansalaisten enemmistön"

tahdon vastaisesti, esim. kouluja lakkauttaessaan. Sellainen ei mitenkään vahvista uskoa demokratiaan.”

”Jos en olisi lähtenyt ehdolle, nuorimmat olisivat olleet kolmekymppisiä! Ei ikä kaikkea tee, mutta koska vanhemmat valtuutettumme eivät ole tulleet nuorten keskuuteen, eivät nuoret voi kokea kuntaa ja sen päätöksentekoa omakseen.”

Politiikka takaisin koululuokkiin

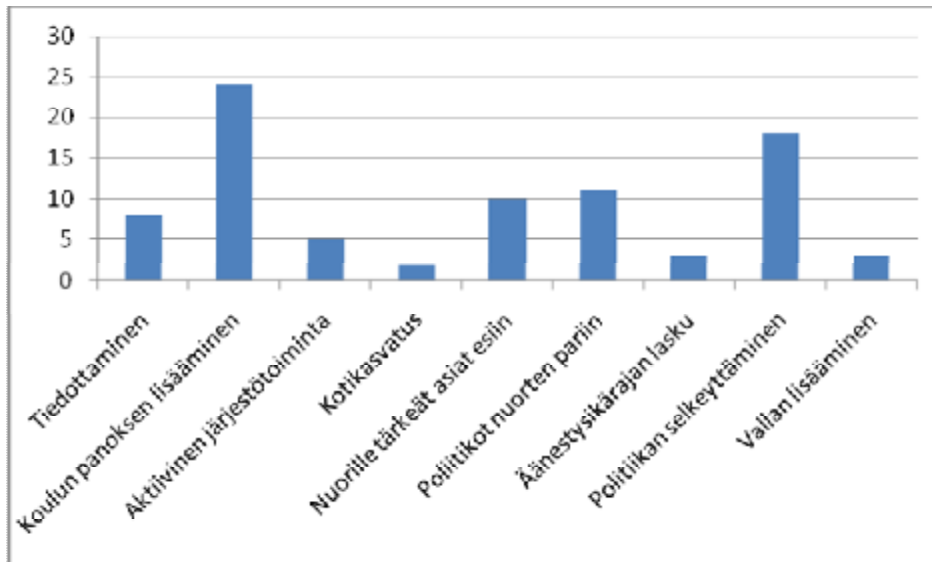
Poliittisen vaikuttamisen saamiseksi takaisin nuorten kiinnostuksen kohteiksi nuorilla valtuutetuilla on kaksi keinoa. Ensimmäinen on politiikan näkyvyyden lisääminen koulussa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi yhteiskuntaopin tuntien lisäämistä ammattikoulussa, kouludemokratiana ja poliittisten nuorisojärjestöjen näkymistä.

Toinen, hieman epäselvempi keino liittyy politiikan luonteen muuttamiseen. Näissä vastauksissa tuli esiin avainsanoina ruohonjuuritaso, käytännönläheisyys, selkeys ja yksinkertaisuus. Poliitiikkaa tulisi siis viedä suuntaan, jossa sitä on helpompi seurata ja äänestäjille tarjottaisiin selkeitä vaihtoehtoja.

Näiden kahden keinon lisäksi tarjottiin mm. seuraavia:

- nuorille tärkeät asiat paremmin esiin
- (nuorien) poliitikkojen jalkautuminen nuorten pariin
- tiedottaminen vaaleista
- aktiivinen järjestötoiminta
- äänestysikärajan laskeminen
- vallan lisääminen
- kotikasvatus

KUVIO 5. MONTAKO KERTAA VASTAAJIEN ESITTÄMÄT IDEAT NUORIA AKTIVOIVISTA KEINOISTA TOISTUIVAT

Minkälaisilla keinoilla uskoisit nuorten poliittisen osallistumisen ja äänestysaktiivisuuden paranevan?

"Yksi keino voisi olla, että koulut helpottaisivat politiikan kammaan. Kouluissa ei oppitunneilla uskalleta keskustella politiikasta, jolloin oppilaat eivät sitä myöskään opi. Poliittisia nuorisjärjestöjäkään ei uskalleta sisälle päästää kuin pari viikkoa ennen vaaleja."

"Tuomalla politiikka ja puolueet peruskouluihin ja lukioihin. Nykyään puolueille ja niiden nuorisjärjestöille ei anneta edes mainostamisen mahdollisuutta kouluilla. Mielestäni tämä on tyhmää, sillä koulu ei voi tarjota kaikkea ja kumminkin nuorisjärjestöt järjestävät monenlaista yhteiskunnallista koulutusta ja toimintaa."

TAUSTATIETOJA VASTAAJISTA

Vastaajien puoluetusta

Kansallinen Kokoomus 17 kpl
Ruotsalainen kansanpuolue 2 kpl
Suomen Keskusta 16 kpl
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue 10 kpl
Vasemmistoliitto 2 kpl
Vihreä liitto 11 kpl
Sitoutumattomat 2 kpl

Kristillisdemokraatit ja Perussuomalaiset eivät toimittaneet listoja nuorista valtuutetuistaan.

Ikäjakama

1978-1984 syntyneitä 38 kpl
1985-1990 syntyneitä 22 kpl

Sukupuoli

Naisia 33 kpl
Miehiä 27 kpl

Valtuustokokemus

1. kauden valtuutettuja 46 kpl
2. kauden valtuutettuja 10 kpl
3. kauden valtuutettuja 4 kpl
4. kauden valtuutettuja 0 kpl

Muut kunnalliset luottamustoimet

Ei yhtään toimea 2kpl
Yksi toimi 19 kpl
Kaksi toimea 24 kpl
Kolmea toimea 8 kpl
Neljä tai useampia toimia 7 kpl

Perhesuhteet

Naimisissa 12 kpl
Naimattomia 48 kpl

Lapsia on 15 kpl
Lapsia ei ole 44 kpl